

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны
ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”
Кафедра гісторыі і культурнай спадчыны

УЛАДА І ГРАМАДСТВА Ў БЕЛАРУСІ Ў НОВЫ І НАВЕЙШЫ ЧАС

Метадычныя рэкамендацыі

*Віцебск
ВДУ імя П.М. Машэрава
2021*

УДК 94(476):[321+323+35](075.8)

ББК 63.3(4Бен)-33я73

У47

Друкуецца па рашэнні навукова-метадычнага савета ўстанова адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”. Пратакол № 4 ад 18.02.2021.

Складальнік: дацэнт кафедры гісторыі і культурнай спадчыны ВДУ імя П.М. Машэрава, кандыдат гістарычных навук, дацэнт **М.М. Пархімовіч**

Р э ц е н з е н т ы :

загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін
УА “ВДТУ”, кандыдат гістарычных навук *В.М. Хаданёнак*;
дацэнт кафедры гісторыі і культурнай спадчыны ВДУ імя П.М. Машэрава,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт *Р.У. Цімафееў*

Улада і грамадства ў Беларусі ў новы і навейшы час : метадычныя рэкамендацыі / склад. М.М. Пархімовіч. – Віцебск : ВДУ імя П.М. Машэрава, 2021. – 52 с.

Выданне па прадмеце “Улада і грамадства ў Беларусі ў новы і навейшы час” прызначаецца для магістрантаў, якія навучаюцца па спецыяльнасці 1-21 80 15 Гісторыя.

У метадычных рэкамендацыях змешчаны праграма, тэматычны план, мэты і задачы вывучэння дысцыпліны, планы семінарскіх заняткаў, экзаменацыйныя пытанні. Да ўсіх тэм дадаецца спіс крыніц. Для самакантролю засваення вучэбнага матэрыялу дадзены тэставыя заданні.

УДК 94(476):[321+323+35](075.8)

ББК 63.3(4Бен)-33я73

© ВДУ імя П.М. Машэрава, 2021

УВОДЗІНЫ

Асноўнымі мэтамі сацыяльна-гуманітарнай падрыхтоўкі магістрантаў у ВНУ выступаюць фарміраванне і развіццё сацыяльна-асобасных кампетэнцый, заснаваных на гуманітарных ведах, эмацыйна-каштоўнасным і сацыяльна-творчым вопыце, якія забяспечваюць рашэнне і выкананне грамадзянскіх, сацыяльна-прафесійных, асобасных задач і функцый.

Сфармаваныя ў выпускніка сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі спрыяюць развіццю сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці як інтэграванага выніку адукацыі ў ВНУ.

У выніку вывучэння дысцыпліны магістрант павінен ведаць:

- асноўныя тэарэтыка-метадалагічныя праблемы фарміравання структур улады і сацыяльных груповак грамадства;
- навуковыя падыходы да аналізу сацыяльна-палітычных працэсаў;
- спецыфіку фармавання і функцыянавання уладных структур, сацыяльна-класавыя асаблівасці грамадства ў Беларусі;
- тэндэнцыі развіцця сучасных палітычных і сацыяльных працэсаў свету.

Магістрант павінен умець:

- ужываць ідэі і катэгорыі паліталогіі і сацыялогіі пры аналізе палітычных, сацыялагічных, прафесійных праблем і сітуацый;
- аналізаваць канкрэтныя палітычныя і сацыяльныя працэсы ў сучасным свеце і Рэспубліцы Беларусь;
- ацэньваць перспектывы развіцця сучасных палітычных і сацыяльных працэсаў, прапаноўваць шляхі вырашэння ўзнікаючых праблем

Магістрант павінен валодаць:

- метадамі сістэмнага і параўнаўчага аналізу палітычных і сацыяльных працэсаў;
- метадамі даследаванняў палітычных і сацыяльных працэсаў;
- навыкамі праектавання і прагназавання развіцця палітычных і сацыяльных працэсаў у нашай краіне і свеце;
- практычнымі ўменнямі выкарыстання ведаў і практычных навыкаў у галіне палітычных і сацыяльных працэсаў пры вывучэнні айчынай гісторыі.

Тэматычны план (ДФН)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў (бягучы, прамежкавы)
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
1.	Уводзіны	2		2				праверка канспекту
2.	Дзяржаўны лад ВКЛу XVI–XVIII ст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		2 22 2				тэст, калоквіўм, абарона рэферата, даклад.
3.	Грамадскі лад ВКЛу XVI–XVIII ст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		22				тэст
4.	Грамадская думка у XVI–XVIII стст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		2				абарона рэферата
5.	Улада і кіраванне ў XIX – пачатку XX	2		2				тэст

	ст. Крыніцы і гістарыяграфія.							
6.	Грамадства ў XIX – пачатку XX ст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		2				калоквиўм
7.	Грамадская думка ў XIX – пачатку XX ст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		2				абарона рэферата
<p>Форма кантролю па модулю: субяседаванне. Заданне да субяседавання:</p>								
Модуль 2								
8.	Улада ў Беларусі ў 1917–1945 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		22	2			калоквиўм
9.	Грамадства ў 1917–1945 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		22				абарона рэферата
10.	Улада ў Беларусі ў 1945–1991 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		22	2			тэст, калоквиўм.
11.	Асноўныя тэндэнцыі развіцця савецкага грамадства ў 1945–1991 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		22				тэст
12.	Улада ў Беларусі. 1991 г. – пачатак	2		22				калоквиўм

	XXI ст. Крыніцы і гістарыяграфія.							
13.	Грамадства ў Рэспубліцы Беларусь. Крыніцы і гістарыяграфія.	4		22				абарона рэферата
21 4.	Грамадская думка ў Беларусі ў 1991 г. – пачатку XXI ст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		22				даклад
Форма выніковага кантролю						экзамен		

Заданне да суб'яседавання па першаму модулю:

У форме эсэ падрыхтуйце Ваша меркаванне наконт Канстытуці РП 1791 г. грунтоуючыся на выказваннях: “Пишите коротко и неясно”; “Когда множатся законы и указы, растут разбои и грабежи”.

Літаратура:

1. Канстытуцыя РП 3 мая 1791 г. (інтэрнэт-рэсурс)

Тэматычны план (ЗФН)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў (бягучы, прамежкавы)
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
1	Уводзіны	2		2				праверка канспекту
2	Дзяржаўны лад ВКЛу XVI–XVIII ст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		2				тэст, калоквіўм, абарона рэферата,

				2				даклад.
3	Грамадскі лад ВКЛ у XVI–XVIII ст. Крыніцы і гістарыяграфія.			22				тэст
				2				
4	Грамадства ў XIX пачатку XX ст. Крыніцы і гістарыяграфія.	2						даклад
<p>Заданне да субяседавання па першаму модулю:</p> <p>У форме эсэ падрыхтуйце Ваша меркаванне наконт Канстытуці РП 1791 г. грунтуючыся на выказваннях: “Пишите коротко и неясно”; “Когда множатся законы и указы, растут разбои и грабежи”.</p> <p>Літаратура:</p> <p>1. Канстытуцыя РП 3 мая 1791 г. (інтэрнэт-рэсурс)</p> <p>Модуль 2</p>								
5	Улада ў Беларусі ў 1917–1945 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.			2				калоквиўм
		2		2				
6	Грамадства ў 1917–1945 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.			22				абарона рэферата
7	Улада ў Беларусі	2						тэст,

	ў 1945–1991 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.			2				калоквиўм.
				2				
8	Асноўныя тэндэнцыі развіцця савецкага грамадства ў 1945– 1991 гг. Крыніцы і гістарыяграфія.			22				тэст
9	Улада ў Беларусі. 1991 г. – пачатак XXI ст. Крыніцы і гістарыяграфія.			22				даклад
10	Грамадства ў Рэспубліцы Беларусь. Крыніцы і гістарыяграфія.	2		2				абарона рэферата

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Уводзіны

Мэты, задачы курса. Змест і структура. Крыніцы і гістарыяграфія.

Улада і грамадства ў Беларусі ў XVI – XVIII ст.

Дзяржаўны лад ВКЛ. Цэнтральныя органы ўлады. Вялікі князь Літоўскі: яго паўнамоцтвы і абавязкі. Вялікі вальны сейм. Гаспадарская рада: склад і паўнамоцтвы. Агульназемскія прывілеі 1492 і 1506 гг. Абмежаванне ўлады вялікага князя і пашырэнне паўнамоцтваў Рады. Дзяржаўцы земскія, дворныя і іх функцыі. Мясцовае кіраванне. Старасты і ваяводы як органы агульнадзяржаўнага кіравання ў абласцях. Адміністрацыйна-тэрытарыяльная рэформа. Кіраванне месцаў з Магдэбургскім правам. Войты і іх улада. Функцыі і дзейнасць магістрата. Юрыдыкі. Статуты 1529, 1566, 1588 гг.

Люблінская унія. Незадаволенасць пануючага саслоўя ВКЛ вынікамі уніі з Польшчай. Антыпольскія настроі і барацьба за “старыну”. Захаванне агульнадзяржаўных соймаў ВКЛ. “Генрыхавы артыкулы”, “Пакта канвента”.

Аслабленне ўлады манарха. Адсутнасць эфектыўнай цэнтральнайвыканаўчайулады ў дзяржаве. Недзеяздольнасць вальных

соймаў. Ваяводскія і павятовыя соймакі. Узмацненне феадальнай анархіі. “Ліберум вета”.

Крызіс Рэчы Паспалітай. Выбары Станіслава Аўгуста Панятоўскага. Абвастрэнне палітычнай барацьбы паміж шляхецкімі групамі ў 1760 – пачатку 1770-х гадоў.

Шляхецка-буржуазны блок і яго дзейнасць. Рэформы Чатырохгадовага сойма. Канстытуцыя 3 мая 1791 г.

Грамадскі лад ВКЛ. Сацыяльны склад грамадства. Шляхта і яе роля ў палітычнай і эканамічнай сістэме дзяржавы. Праграма “каэквацыі правоў” ліцвінскай і польскай шляхты. Ідэалогія сарматызму. “Польскі народ шляхецкі”. Паланізацыя беларускай шляхты. Сацыяльна-палітычнае дамінаванне магнатаў. Становішча дробнай і сярэдняй шляхты. Сацыяльныя групы і этнічны склад гарадскога насельніцтва. Сацыяльныя канфлікты ў гарадах.

Катэгорыі, землекарыстанне і павіннасці сялян. Віды сельскіх паселішчаў і сялянскіх надзелаў. Сялянская абшчына. Роля сялянства ў эканоміцы і палітыцы ВКЛ.

Грамадская думка. Асаблівасці і змест умеранна гуманістычных поглядаў на грамадства, дзяржаву, палітыку, права, судовы лад і судаводства. Палітычныя і прававыя погляды Францыска Скарыны. Сэнс ідэі “агульнага добра”. Дзейнасць брацтваў. Погляды А. Волана на паходжанне і функцыі дзяржавы, форму палітычнага кіравання, грамадскі лад, права і яго функцыі. Прававыя ідэі Льва Сапегі. Натуральна-прававыя ідэі ў працах А. Алізароўскага. Кніга “Аб палітычнай супольнасці людзей”. А. Алізароўскі аб паходжанні, сутнасці і функцыях дзяржавы.

Грамадска-палітычныя ідэі ў гістарычных сачыненнях першай паловы XVIII ст. (К. Галоўка “Сеймуючая Еўропа”, І. Карпінскі “Геаграфічны слоўнік”, Ф. Папроцкі “Найбольш значныя войны”, “Аб рыцарскім пытанні ў Польшчы”).

Палітычныя і сацыяльныя ідэі “Вольнага голасу ў абарону свабоды”. Праблемы рэарганізацыі палітычнага ладу Рэчы Паспалітай ў працы С. Канарскага “Аб паспяховым спосабе правядзення паседжанняў”.

Асветнікі-рэфарматары: І. Храптовіч, А. Тызенгаўз, П. Бжастоўскі. Натуральна-прававая канцэпцыя ў асветніцкай думцы Беларусі: І. Страйноўскі “Навука аб натуральным і палітычным праве, палітычнай эканоміі праве народаў”; І. Храптовіч “Аб праве прыроды”.

Улада і грамадства ў часы Расійскай імперыі (1795–1917 г.)

Улада і кіраванне ў першай палове XIX ст. Адміністрацыйны падзел. Змены ў органах улады. Органы ўлады Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі. Органы кіравання ў губернях, паветах і воласцях. “Польскае пытанне” і ўрадавая палітыка. Змены ва ўрадавай палітыцы ў Беларусі пасля паўстання 1830–1831 гг. Русіфікацыя і яе сутнасць. Умацаванне «традыцыяналісцкіх»

пачаткаў ва ўрадавай палітыцы ў Беларусі. Урадавая палітыка ў дачыненні гарадоў і яе сутнасць.

Грамадства ў першай палове XIX ст. Сацыяльная і нацыянальна-рэлігійная структура насельніцтва. Дваранства. “Разборы шляхты”. Катэгорыі сялян. Становішча і склад гарадскога насельніцтва. Эвалюцыя саслоўнай палітыкі. Актуалізацыя сялянскага пытання ў другой чвэрці XIX ст. Грамадска-палітычнае жыццё і яго накірункі. Фізіякраты. Масонства. Тайныя таварыствы вучнёўскай моладзі і іх дзейнасць. Дзекабрысты. Беларусь у планах дзекабрыстаў. Бабруйскі план паўстання. «Таварыства ваенных сяброў». Выступленне дзекабрыстаў у Літоўскім корпусе і ў Бабруйскай крэпасці. Разгром тайных таварыстваў.

Грамадская думка ў першай палове XIX ст. Зараджэнне беларускага нацыянальна-культурнага руху. «Заходнерусізм» і яго прадстаўнікі: мітрапаліт літоўскі І. Сямашка, І. Грыгаровіч і інш. Ідэі культурна-нацыянальнага адраджэння ў літаратуры першай паловы XIX ст. (Ян Чачот, Ян Баршчэўскі, Аляксандр Рыпінскі, Уладзіслаў Сыракомля, Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч).

Урадавая палітыка ў другой палове XIX ст. Вышэйшыя органы ўлады ў Расійскай імперыі. Губернскія, павятовыя, валасныя органы ўлады. Ваенная, школьная, цэнзурная, судовая, гарадскога самакіравання рэформы: прычыны, сутнасць і асаблівасці рэалізацыі ў Беларусі. Значэнне рэформаў. Контррэформы і іх вынікі. Увядзенне інстытута земскіх начальнікаў. Асаблівасці персанальнага складу ўладных структур у Беларусі. Нацыянальна-рэлігійная палітыка царскага ўрада у Беларусі.

Грамадства ў другой палове XIX ст. Фарміраванне сацыяльнай структуры буржуазнага грамадства, незавершанасць гэтага працэсу ў Беларусі. Дваранства. Пралетарыят, Сялянства. Сацыяльна-класавыя асаблівасці станаўлення беларускай нацыі.

Ідэалогія манархізму ў Беларусі. «Заходнерусізм» і яго плыні. М. Каяловіч. Станаўленне ліберальнай думкі. «Мінскі листок». Рэвалюцыйна-дэмакратычная думка. Вытокі ідэалогіі беларускага нацыянальнага руху. Ф. Багушэвіч. К. Каліноўскі. Польшкі і яўрэйскі нацыянальныя рухі і іх ідэалогія. Група «Гоман»: погляды на развіццё Беларусі. Народнікі Беларусі і беларускі нацыянальны рух. Распаўсюджванне марксізму. Дзейнасць сацыял-дэмакратыі Польшчы і Літвы. Літоўская сацыял-дэмакратычная партыя (ЛСДП). Польская сацыялістычная партыя (ППС). Усеагульны яўрэйскі рабочы саюз (БУНД). «Рабочая партыя палітычнага вызвалення Расіі». І з'езд РСДРП. Стварэнне Сацыял-дэмакратыі Каралеўства Польскага і Літвы (СДКПіЛ). Асаблівасці сацыял-дэмакратычнага руху ў Беларусі.

Грамадская думка ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Фарміраванне нацыянальнай ідэі ў канцы XIX – пачатку XX ст. (Ф. Багушэвіч, Я. Лучына, А. Гурыновіч). Часопіс “Гоман” з праграмай федэратыўнай незалежнасці Беларусі. Утварэнне Беларускай сацыялістычнай грамады (БСГ). Спалучэнне ідэі сялянскага (народніцкага)

сацыялізму з патрабаваннем нацыянальнага адраджэння ў праграме БСГ. Уздым нацыянальнага беларускага руху ў час першай рускай рэвалюцыі (1905–1907 гг.). Нацыянальна-асветніцкая і рэвалюцыйна-прапагандыстская дзейнасць у першых беларускамоўных газетах “Наша доля” і “Наша Ніва”. Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё ў творчай спадчыне ідэолагаў нацыянальнага адраджэння (Іван і Антон Луцкевічы, М. Багдановіч, В. Ластоўскі, М. Доўнар-Запольскі, Я. Лёсік).

Уздзеянне мастацкай літаратуры пачатку ХХ ст. на фарміраванне нацыянальнай свядомасці беларусаў (З. Жылуновіч, Я. Купала, Я. Колас, Цётка і інш.).

Улада ў пачатку ХХ ст. (1901–1917 гг.). Змены у сістэме ўлады. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. Саветы. Дзяржаўная Дума і яе паўнамоцтвы. Дэпутаты ад беларускіх губерняў у I, II, III і IV Дзяржаўных Думах і іх пазіцыі па пытаннях палітычнага і эканамічнага жыцця краіны. Земская рэформа і яе асаблівасці ў Беларусі. Лютаўская буржуазная рэвалюцыя. Двоеўладдзе. Стварэнне і дзейнасці новых уладных структур у Беларусі. Саветы і органы ўлады Часовага ўрада. Абвастрэнне палітычнай сітуацыі. Барацьба супраць Карнілаўскага мецяжу. Бальшавізацыя Саветаў.

Грамадства ў Беларусі ў пачатку ХХ ст. (1901–1917 гг.). Сацыяльны і нацыянальны складнасельніцтва Беларусі ў пачатку ХХ ст. Утварэнне БСГ. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. Палітычныя свабоды. Беларускі нацыянальны рух у перыяд рэвалюцыі 1905–1907 гг., роля БСГ. Аднаўленне дзейнасці БСГ у гарадах Беларусі і Расіі, у арміі і на флоце, яе праграмныя ўстаноўкі. Канферэнцыя БСГ у чэрвені 1917 г. Утварэнне беларускіх нацыянальных партый і арганізацый. Стварэнне Беларускага нацыянальнага камітэта (БНК). Яго склад і дзейнасць. Адносіны Часовага ўрада да ідэі нацыянальна-дзяржаўнага вызначэння Беларусі. Стварэнне Цэнтральнай рады беларускіх арганізацый (ЦРБА), яе дзейнасць. Размежаванне ў беларускім нацыянальным руху. III з’езд БСГ. Прыняцце новай праграмы партыі. Рэарганізацыя ЦРБА і ўтварэнне Вялікай Беларускай Рады (ВБР).

Улада і грамадства ў савецкі час. 1917–1991 гг.

Улада. 1917–1945 гг. Усталяванне савецкай улады ў Беларусі. Утварэнне і дзейнасць Абласнога Выканаўчага камітэта Савета рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў Заходняй вобласці і фронту (Аблвыкамзах) і СНК Заходняй вобласці. Адміністрацыйны падзел. Мясцовыя органы ўлады.

Нямецкі акупацыйны рэжым на захопленай тэрыторыі Беларусі. БНР як беларуская ўладная структура ва ўмовах нямецкай акупацыі. Усталяванне польскага акупацыйнага рэжыму і яго уладных структур. ССРБ і ЛітБел і іх уладныя чыннікі. Канстытуцыя ССРБ. Тэрыторыя і адміністрацыйны падзел. БССР у палітычнай сістэме СССР.

Узбуйненне БССР. Новы адміністрацыйны падзел. Канстытуцыя БССР 1927 г. Палітычныя абмежаванні ў дачыненні асобных катэгорый

насельніцтва. Уладныя структуры і іх паўнамоцтвы. Месца КП(б)Б у палітычнай сістэме БССР.

Канстытуцыя БССР 1937 г. і сістэма улады. Палітычныя правы і палітычныя рэпрэсіі ў БССР.

Арганізацыя ўлады ў Заходняй Беларусі ў 1921–1939 гг. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Сістэма акупацыйнай улады яе органаў. Партызанскія зоны: арганізацыя ўлады і жыццядзейнасці.

Улада. 1945–1991 гг. Умацаванне адміністрацыйна-каманднай сістэмы. Формы і метады дзейнасці савецкіх органаў улады. П. К. Панамарэнка, М. І. Гусараў, М. С. Патолічаў. Стварэнне і дзейнасць палітаддзелаў у заходніх абласцях. Падатковая палітыка ў вёсцы.

«Хрушчоўская адліга». Спробы абнаўлення адміністрацыйна-каманднай сістэмы. Пашырэнне правоў саюзных рэспублік. Узбуйненне абласцей. Перабудова партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый паводле вытворчага прынцыпу (прамысловыя і сельскія). Скарачэнне сельскіх раёнаў. К. Мазураў, П. Машэраў. Канстытуцыя БССР 1978 г. Улада паводле Асноўнага закона.

Канцэпцыя паскарэння сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны. Курс на ўдасканаленне сацыялізму. Рэфармаванне палітычнай сістэмы. І з'езд народных дэпутатаў СССР. Выбары ў Вярхоўны Савет БССР (1990).

Палітычны крызіс у СССР, асаблівасці яго праяўлення ў Беларусі. Спробы рэфармавання СССР і яго ўладных структур.

Грамадства. 1917–1945 гг. Змены ў сацыяльным складзе грамадства. Пралетарыят як сацыяльная база новай улады. Сялянства ў палітычнай дактрыне Савецкай улады. Былыя буржуа ў новых гістарычных умовах. Інтэлігенцыя. Эміграцыя з Савецкай Беларусі.

Палітычныя партыі і іх лёс у Савецкай Беларусі. Стварэнне КП(б)Б. Новыя грамадскія арганізацыі. Узвышэнне ролі жанчыны ў грамадскім жыцці Савецкай Беларусі. Сацыялістычнае спарорніцтва. “Ворагі” новага грамадства і спосабы барацьбы з імі.

Узровень жыцця розных катэгорый насельніцтва ў БССР: заробак, жыллёвыя ўмовы. Новыя святы і формы баўлення вольнага часу.

Сацыяльная структура грамадства Заходняй Беларусі ў 1921–1939 гг. Беларускае палітычнае партыі і грамадскія арганізацыі ЗБ ў палітычнай сістэме Польскай дзяржавы. Эміграцыя.

Грамадства ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Умовы жыцця і выжывання. Патрыятызм і калабарацыя ў Беларусі.

Асноўныя тэндэнцыі развіцця савецкага грамадства ў 1945–1991 гг.

Формы і метады дзейнасці партыйных, камсамольскіх, прафсаюзных і грамадскіх арганізацый, іх роля ў жыцці рэспублікі. Роля жанчын і падлеткаў у аднаўленчых работах. Бытавое становішча насельніцтва рэспублікі. Картачная сістэма. Заработная плата рабочых і служачых.

Працадзень і яго аплата. Прымусовыя пазыкі. Жыллёвае будаўніцтва. Адмена картачнай сістэмы і правядзенне грашовай рэформы. Зніжэнні цэн. Наладжванне медыцынскага і сацыяльнага забеспячэння. Рэпатрыяцыя.

Адносная дэмакратызацыя грамадства. Урбанізацыя. Змены ў сацыяльнай структуры грамадства. Шляхі паляпшэння дабрабыту насельніцтва. Спыненне падпіскі на дзяржаўныя пазыкі. Павышэнне памераў пенсій і ўвядзенне пенсій для калгаснікаў. Скарачэнне рабочага дня і працоўнага тыдня. Рух за камуністычныя адносіны да працы. Рост грамадскіх фондаў спажывання. Жыллёвае будаўніцтва. Пашырэнне сферы бытавых паслуг. Аперажаючы рост даходаў над павелічэннем тавараў і паслуг. Пераход да абавязковай 8-гадовай і сярэдняй адукацыі. Дысідэнцтва.

Дэмакратызацыя грамадства ў часы “перабудовы”. Узнікненне нефармальных аб'яднанняў “Талака”, “Паходня”, “Узгор'е” і інш. Новы этап рэабілітацыі ахвяр палітычных рэпрэсій. Аслабленне пазіцый КПБ у палітычным жыцці рэспублікі. Пачатак фарміравання шматпартыйнасці. Падзенне узроўню жыцця насельніцтва.

Улада ў Беларусі. 1991 г. – пачатак XXI ст. Дэкларацыя Вярхоўнага Савета БССР ад 27 ліпеня 1990 г. аб дзяржаўным суверэнітэце рэспублікі. Наданне Дэкларацыі аб суверэнітэце статуса канстытуцыйнага закона. Абвяшчэнне Рэспублікі Беларусь і ўвядзенне новай дзяржаўнай сімволікі. Перамены ў сістэме органаў улады і кіравання ў сувязі з абвяшчэннем незалежнасці рэспублікі.

Канстытуцыя 1994 г. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у 1994 г. Рэфармаванне сістэмы выканаўчай і заканадаўчай улады. Рэфэрэндумы 1995, 1996 і 2004 гг. Змены ў Канстытуцыі 1994 г. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь 2001, 2006, 2010, 2015, 2020 гг. Сучасная структура ўлады ў РБ.

Грамадства ў Рэспубліцы Беларусь. Зніжэнне ўзроўню жыцця насельніцтва ў пачатку 1990-х гадоў. Сацыяльная напружанасць у грамадстве. Усталяванне розных формаў уласнасці і гаспадарання і іх уплыў на сацыяльную структуру грамадства. Курс на сацыяльна арыентаваную рыначную эканоміку. Беларуская мадэль сацыяльна-эканамічнага развіцця. Жыллёвая праблема і шляхі яе вырашэння. Дэмаграфічная праблема ў сучасным беларускім грамадстве. Шматнацыянальнасць сучаснага грамадства у Беларусі.

Грамадская думка ў Беларусі ў 1991 г. – пачатак XXI ст. Крытычны аналіз гісторыі СССР, палітычнай практыкі КПСС і савецкага кіраўніцтва ў палітычнай думцы. Развіцце гістарычнай думкі. Палітычныя ідэі сучасных палітычных партый і грамадскіх рухаў РБ. Абмярканне пытанняў дзяржаўнай ідэалогіі ў палітычнай думцы. Канцэпцыя сацыяльнай дзяржавы.

ПЛАНЫ СЕМІНАРСКІХ ЗАНЯТКАЎ

Семинар 1: Дзяржаўны лад ВКЛ у XVI–XVIII стст. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія праблемы.
2. Цэнтральныя органы дзяржаўнай улады ва ўмовах саюзу з Польшчай.
3. Мясцовыя органы ўлады ў абставінах ліцвінска-польскай уніі.
4. Канстытуцыя РП 1791 г. і лёс ВКЛ.

Крыніцы

1. Анталогія даўняй беларускай літаратуры: XI – першая палова XVIII ст. / навук. Рэд. В.А. Чамярыцкі. – 2-е выд., выпр. – Мн.: Бел. Навука, 2005.
2. Беларускія летапісы і хронікі / уклад. У. Арлоў. – Мінск : Беларускі кнігазбор, 1997.
3. Белоруссия в эпоху феодализма. – Минск, 1959. – Т. I
4. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
5. Гісторыя Беларусі ў дакументах і матэрыялах. Мн., 1936. Т. 1
6. Полное собрание русских летописей. – Т. 35. Белорусско-литовские летописи. М., 1980.
7. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588: Тэкст. Даведнік. Каментарыі. Мінск, 1989.
8. Хрестоматия по истории Белоруссии: С древнейших времен до 1917 г. / науч. ред. А.П. Игнатенко, В.Н. Сидорцов. – Минск : Изд-во БГУ, 1977.

Даведачная літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай : энцыкл. даведнік / рэдкал. Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2006.
2. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя. У 2 т. Т. 1–2 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.
3. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Гісторыя Беларусі: у 6 т. Т. 2: Беларусь у перыяд ВКЛ / Ю. Бохан (і інш.). – Мінск : Экаперспектыва, 2008.
2. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1: Са старажытных часоў да канца XVIII ст. – Мінск, 2000.
3. Доўнар, Т. І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : падруч. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі / Т. І. Доўнар. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2014. – 415 с.

4. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 1: Белорусская государственность: от истоков до конца XVIII в. / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: О.Н. Левко, В.Ф. Голубев ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2018.
5. Органы местного управления и самоуправления на территории Беларуси (IX век – 30-е годы XX века) : пособие / Э.М. Савицкий [и др.] ; под общ. ред. С.Н. Ходина. – Минск : БГУ, 2019.
6. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / В.Ф. Шалькевіч. – Мінск : Маладзёжнае навуковае супольніцтва, 2002.
7. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапам. / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992.

Семінар 2: Грамадскі лад ВКЛ у XVI-XVIII стст. Крыніцы і гістарыяграфія.

1. Гістарыяграфія праблемы
2. “Польскі народ шляхецкі” у феадальным грамадстве ВКЛ
3. Сялянскае саслоўе і яго становішча ў ВКЛ
4. Мяшчанства гарадоў ВКЛ і яго роля у грамадскім жыцці ВКЛ

Крыніцы

1. Анталогія даўняй беларускай літаратуры: XI – першая палова XVIII ст. / навук. рэд. В.А. Чамярыцкі. – 2-е выд., выпр. – Мінск : Бел. навука, 2005.
2. Беларускія летапісы і хронікі / уклад. У. Арлоў. – Мінск : Беларускі кнігазбор, 1997.
3. Белоруссия в эпоху феодализма: Сб. док. и материалов: В 4 т. Мн., 1959-1979. Т.1-2.
4. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003. – 320 с.
5. Полное собрание русских летописей. – Т. 35. Белорусско-литовские летописи. М.,1980.
6. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588: Тэкст. Даведнік. Каментарыі. Мінск, 1989.
7. Хрестоматия по истории Белоруссии: С древнейших времен до 1917 г. / науч. ред. А.П. Игнатенко, В.Н. Сидорцов. – Минск : Изд-во БГУ, 1977.

Даведачная літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай : энцыкл. даведнік / рэдкал. Г. П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2006.
2. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя. У 2 т. Т. 1–2 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.
3. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т.1. – Мінск, 1972.
2. Гісторыя Беларусі: у 6 т. Т. 2: Беларусь у перыяд ВКЛ / Ю. Бохан (і інш.). – Мінск : Экаперспектыва, 2008.
3. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1. Ад старажытных часоў па люты 1917 / пад рэд. Я. К. Новіка, Г. С. Марцуля. – Мінск, 2006.
4. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1: Са старажытных часоў да канца XVIII ст. – Мінск, 2000.
5. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 1: Белорусская государственность: от истоков до конца XVIII в. / А. А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: О.Н. Левко, В.Ф. Голубев ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2018.
6. Органы местного управления и самоуправления на территории Беларуси (IX век – 30-е годы XX века) : пособие / Э.М. Савицкий [и др.] ; под общ. ред. С.Н. Ходина. – Минск : БГУ, 2019.
7. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / В.Ф. Шалькевіч. – Мінск : Маладзёжнае навуковае супольніцтва, 2002.
8. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапам. / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992.

**Семінар 3: Грамадская думка у XVI–XVIII стст.
Крыніцы і гістарыяграфія.**

1. Крыніцы і гістарыяграфія праблемы
2. Леў Сапега і яго погляды на развіццё грамадства і права
3. Усведамленне грамадскага жыцця ў беларускай думцы XVII ст.
4. Грамадскія супольнасці і суверэннасць дзяржавы ў грамадскай думцы XVIII ст.

Крыніцы

1. Анталогія даўняй беларускай літаратуры: XI – першая палова XVIII ст. / навук. рэд. В.А. Чамярыцкі. – 2-е выд., выпр. – Мінск : Бел. навука, 2005.
2. Белоруссия в эпоху феодализма: Сб. док. и материалов: В 4 т. Т. 1. – Минск, 1959.
3. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
4. Полное собрание русских летописей. – Т.35. Белорусско-литовские летописи. – М.,1980.
5. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588: Тэкст. Даведнік. Каментарыі. – Мінск, 1989.
6. Хрестоматия по истории Белоруссии: С древнейших времен до 1917 г. / науч. ред. А.П. Игнатенко, В.Н. Сидорцов. – Минск : Изд-во БГУ, 1977.

Даведачная літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай : энцыкл. даведнік / рэдкал. Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2006.
2. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя. У 2 т. Т. 1–2 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.
3. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларусі: у 6 т. Т. 2: Беларусь у перыяд ВКЛ / Ю. Бохан (і інш.). – Мінск : Экаперспектыва, 2008.
4. Гісторыя філасофскай і грамадска-палітычнай думкі Беларусі. У 6 т. Т. 3. Рэфармацыя. Контррэфармацыя. Барока / аўтары тома: В.Б. Евароўскі (і інш.). – Мінск: Беларус. навука, 2013.
5. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 1: Белорусская государственность: от истоков до конца XVIII в. / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: О.Н. Левко, В.Ф. Голубев ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2018.
6. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / В.Ф. Шалькевіч. – Мінск : Маладзёжнае навуковае супольніцтва, 2002.
7. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапам. / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992.

Семінар 4: Улада і кіраванне ў XIX – пачатку XX ст. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія праблемы
2. Асаблівасці ўлады і кіравання ў Беларусі ў першай палове XIX ст.
3. Уладныя структуры ў Беларусі ў другой палове XIX ст.
4. Улада ў пачатку XX ст. Пачаткі парламентарызму (1901–1917 гг.)

Крыніцы

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. док. и материалов: в 4 т. Т. 2. – Мінск, 1959–1979.
2. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.

3. Полное собрание законов Российской империи: Собр. 1-е с 1649 по 12 декабря 1825 г.: В 45 т. СПб., 1830-1849; Собр. 2-е с 12 декабря 1825 г.: В 55 т. СПб., 1830-1885; Собр. 3-е с 1 марта 1881 г.: В 33 т. СПб., 1885-1916
4. Хрестоматия по истории Белоруссии: С древнейших времен до 1917 г. / науч. ред. А.П. Игнатенко, В.Н. Сидорцов. – Минск : Изд-во БГУ, 1977.

Даведачная літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай: энцыкл. даведнік / рэдкал. Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2006.
2. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т.1. – Мінск, 1972
2. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4: Беларусь у складзе РІ (канец XVIII – пачатак XX ст.). – Мінск : Экаперспектыва, 2005.
3. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1. Ад старажытных часоў па люты 1917 / пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. – Мінск, 2006.
4. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 2: Белорусская государственность в период Российской империи (конец XVIII – начало XX в.) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.В. Смехович, А.В. Унучек, Е.Н. Филатова; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
5. Органы местного управления и самоуправления на территории Беларуси (IX век – 30-е годы XX века) : пособие / Э.М. Савицкий [и др.] ; под общ. ред. С.Н. Ходина. – Минск : БГУ, 2019.
6. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / В.Ф. Шалькевіч. – Мінск : Маладзёжнае навуковае супольніцтва, 2002.
7. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапам. / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992.

Семінар 5: Грамадства ў XIX – пачатку XX ст. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія праблемы
2. Асаблівасці станаўлення грамадства ў Беларусі ў першай палове XIX ст.
3. Фарміраванне сацыяльнай структуры буржуазнага грамадства ў другой палове XIX ст.
4. Грамадства ў Беларусі ў пачатку XX ст. (1901–1917 гг.)

Крыніцы

1. Белоруссия в эпоху феодализма: сб. док. и материалов: В 4 т. – Минск, 1959–1979.

2. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
3. Полное собрание законов Российской империи: Собр. 1-е с 1649 по 12 декабря 1825 г.: В 45 т. СПб., 1830-1849; Собр. 2-е с 12 декабря 1825 г.: В 55 т. СПб., 1830-1885; Собр. 3-е с 1 марта 1881 г.: В 33 т. СПб., 1885-1916
4. Хрестоматия по истории Белоруссии: С древнейших времен до 1917 г. / науч. ред. А.П. Игнатенко, В.Н. Сидорцов. – Минск : Изд-во БГУ, 1977.

Даведачная літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай: энцыкл. даведнік / рэдкал. Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2006.
2. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
3. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т.1. – Мінск, 1972.
2. Гісторыя Беларусі: У 6т. Т. 4: Беларусь у складзе РІ (канец XVIII – пачатак XX ст.). – Мінск : Экаперспектыва, 2005.
3. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1. Ад старажытных часоў па люты 1917; / Пад рэд. Я. К. Новіка, Г. С. Марцуля. Мінск, 2006.
4. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 2: Белорусская государственность в период Российской империи (конец XVIII – начало XX в.) / А.А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома: Н.В. Смехович, А.В. Унучек, Е.Н. Филатова ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
5. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / В.Ф. Шалькевіч. – Мінск : Маладзёжнае навуковае супольніцтва, 2002.
6. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапам. / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992.

Семінар 6: Грамадская думка ў XIX – пачатку XX ст. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія праблемы
2. Грамадская думка Беларусі ў першай палове XIX ст.
3. Асноўныя праблемы грамадскага жыцця і спробы іх вырашэння лібераламі кансерватарамі і рэвалюцыйнымі дэмакратамі ў другой палове XIX ст.
4. Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё ў творчай спадчыне ідэолагаў нацыянальнага адраджэння (Іван і Антон Луцкевічы, М. Багдановіч, В. Ластоўскі, М. Доўнар-Запольскі, Я. Лёсік).

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. Белоруссия в эпоху феодализма: сб. док. и материалов: в 4 т. – Мінск, 1959–1979.

Даведачная літаратура

1. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
2. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 5: Беларусь у складзе РІ (канец XVIII – пачатак XX ст.) – Мінск: Экаперспектыва, 2005.
4. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 2: Белорусская государственность в период Российской империи (конец XVIII – начало XX в.) / А.А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома: Н.В. Смехович, А.В. Унучек, Е.Н. Филатова ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
5. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / В.Ф. Шалькевіч. – Мінск : Маладзёжнае навуковае супольніцтва, 2002.
6. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапам. / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992.

Семінар 7: Улада ў Беларусі ў 1917–1945 гг. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія пытання
2. Змены ў органах улады пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Саветы. Месца КП(б)Б ў палітычнай сістэме.
3. Органы ўлады Заходняй Беларусі ў 1921–1939 гг.
4. Уладныя структуры ў Беларусі ў гады нямецка-фашысцкай акупацыі.

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000.
3. Коммунистическая партия Белоруссии в цифрах. 1918–1978. – Минск, 1978.

Даведачная літаратура

1. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
2. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т.2,3.- Мінск, 1972-1973
2. Гісторыя Беларусі: У 6т. Т. 4: Беларусь у складзе РІ (канец 18-пачатак 20 ст.) – Мінск: Экаперспектыва, 2005.
3. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 2. Люты 1917-2004 / Пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. Мінск, 2006.
4. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 3: Белорусская государственность от идеи к национальному государству (1917–1939) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: В.Г. Мазец, Н.В. Смехович, С.А. Третьяк; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
5. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 4: Белорусская государственность накануне и в период Великой Отечественной войны и послевоенного восстановления (1939–1953 гг.) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.Б. Нестерович; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск: Беларуская навука, 2019.
6. Органы местного управления и самоуправления на территории Беларуси (IX век – 30-е годы XX века) : пособие / Э.М. Савицкий [и др.] ; под общ. ред. С.Н. Ходина. – Минск : БГУ, 2019.
7. Нарыс гісторыі беларускай дзяржаўнасці: XX стагоддзе [М.П.Касцюк [і інш]; рэдкал.: А.А.Каваленя [і інш.]]. – Мінск : Бел. навука, 2008.
8. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэб. дапам. / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992.

Семінар 8: Грамадства ў 1917–1945 гг. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія пытання
2. Грамадства БССР ва ўмовах савецкай палітычнай сістэмы
3. Грамадства Заходняй Беларусі ў палітычнай сістэме Польшчы
4. Грамадства ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Умовы жыцця і выжывання. Патрыятызм і калабарацыя.

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000.
3. Коммунистическая партия Белоруссии в цифрах. 1918–1978. – Минск, 1978.

Даведачная літаратура

1. Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне 1941–1945: Энцыклапедыя. – Мінск, 1990.
2. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
3. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т. 3–4. – Мінск, 1973–1975.
4. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 5: Беларусь у 1917–1945 гг. – Мінск : Экаперспектыва, 2005.
5. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 2. Люты 1917–2004 / пад рэд. Я. К. Новіка, Г.С. Марцуля. – Мінск, 2006.
6. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 3: Белорусская государственность от идеи к национальному государству (1917–1939) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: В.Г. Мазец, Н.В. Смехович, С.А. Третьяк ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
7. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 4: Белорусская государственность накануне и в период Великой Отечественной войны и послевоенного восстановления (1939–1953 гг.) / А. А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.Б. Нестерович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.

Семінар 9: Улада ў БССР ў 1945–1991 гг. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія пытання
2. Палітычная сістэма БССР у 1945-1964гг.
3. Палітычнае развіццё Беларусі ў 1965-1985гг. Канстытуцыя 1978г.
4. Палітыка перабудовы. Узнікненне палітычнай апазіцыі.

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000.
3. Коммунистическая партия Белоруссии в цифрах. 1918–1978. – Минск, 1978.

Даведачная літаратура

1. Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне 1941–1945 : энцыклапедыя. – Мінск, 1990.

2. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
3. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т. 3–4. – Мінск, 1973–1975.
4. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 5: Беларусь у 1917–1945гг. – Мінск : Экаперспектыва, 2005.
5. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 2. Люты 1917–2004 / пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. – Мінск, 2006.
6. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 4: Белорусская государственность накануне и в период Великой Отечественной войны и послевоенного восстановления (1939–1953 гг.) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.Б. Нестерович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019
7. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 5: Национальная государственность на переломе эпох (вторая половина XX – начало XXI в.) / А.А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома: Н.В. Смехович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2020.

Семінар 10: Асноўныя тэндэнцыі развіцця савецкага грамадства ў 1945–1991 гг. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія пытання
2. Сацыяльная структура грамадства БССР і яе асаблівасці ў 1945-1991гг.
3. Грамадства ў Беларусі ў гады перабудовы.
4. Грамадскія аб'яднанні і іх роля ў развіцці грамадства ў БССР

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск: Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000.
3. Коммунистическая партия Белоруссии в цифрах. 1918–1978. – Минск, 1978.

Даведачная літаратура

1. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

2. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т. 3–4. – Мінск, 1973–1975.
4. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 5: Беларусь у 1917–1945 гг. – Мінск : Экаперспектыва, 2005.
5. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 2. Люты 1917–2004 / пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. – Мінск, 2006.
6. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 4: Белорусская государственность накануне и в период Великой Отечественной войны и послевоенного восстановления (1939–1953гг.) / А.А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома: Н.Б. Нестерович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
7. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 5: Национальная государственность на переломе эпох (вторая половина XX – начало XXI в.) / А.А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома: Н.В. Смехович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2020.

Семінар 11: Улада ў Беларусі. 1991 г. – пачатак XXI ст.

1. Крыніцы і гістарыяграфія пытання
2. Улада і кіраванне у РБ у 1991–1994 гг.
3. Канстытуцыя 1994 г. Реферэндумы у РБ.
4. Утварэнне і дзейнасць палітычных партый.

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000.
3. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.). – Минск, 2008.

Даведачная літаратура

1. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
2. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т. 3–4. – Мінск, 1973–1975.
4. Гісторыя Беларусі: У 6т. Т. 5: Беларусь у 1917–1945 гг. – Мінск: Экаперспектыва, 2005.
5. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 2. Люты 1917–2004 / пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. Мінск, 2006.
6. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 5: Национальная государственность на переломе эпох (вторая половина XX – начало XXI в.) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.В. Смехович; Нац. акад. наук Беларусі, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2020.

Семінар 12: Грамадства ў Рэспубліцы Беларусь. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія пытання
2. Асаблівасці развіцця грамадства ў Беларусі ў 1991–1994 гг.
3. Грамадства ў РБ ва ўмовах будаўніцтва сацыяльна-арыентаванай эканомікі
4. Этнічныя групы, іх становішча і развіццё ў шматнацыянальным грамадстве РБ

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000.
3. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.). – Минск, 2008.

Даведачная літаратура

1. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т. 3–4. – Мінск, 1973–1975.

4. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 5: Беларусь у 1917–1945 гг. – Мінск: Экаперспектыва, 2005.
5. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 2. Люты 1917–2004 / пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. – Мінск, 2006.
6. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 5: Национальная государственность на переломе эпох (вторая половина XX – начало XXI в.) / А.А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома: Н.В. Смехович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2020.

Семінар 13: Грамадская думка ў Беларусі ў 1991 г. – пачатку XXI ст. Крыніцы і гістарыяграфія

1. Крыніцы і гістарыяграфія пытання
2. Крытычны аналіз гісторыі СССР, палітычнай практыкі КПСС і савецкага кіраўніцтва ў грамадскай думцы. Праблемы формы дзяржаўнага кіраўніцтва
3. Абмярканне пытанняў дзяржаўнай ідэалогіі ў грамадскай думцы
4. Канцэпцыя сацыяльна-арыентаванай дзяржавы

Крыніцы

1. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусь, 2003.
2. Лукашенко, А.Г. Исторический выбор Беларуси: лекция Президента Республики Беларусь в Белорусском государственном университете, Минск, 14 марта 2003 г. / А.Г. Лукашенко. – Минск : БГУ, 2003.
3. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000.
4. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.).

Даведачная літаратура

1. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
2. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2004.
3. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. Т. 3–4. – Мінск, 1973–1975.
4. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 5: Беларусь у 1917–1945 гг. – Мінск: Экаперспектыва, 2005.

5. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 2. Люты 1917–2004 / пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. – Мінск, 2006.
6. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 5: Национальная государственность на переломе эпох (вторая половина XX – начало XXI в.) / А.А. Коваленя [и др.] ; отв. ред. тома: Н.В. Смехович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2020.
7. Основы идеологии белорусского государства: учеб. пособие для вузов / Т.И. Адуло, В.В. Бущик, Г.А. Василевич (и др.) ; под общ. ред. С.Н. Князева, С.В. Решетникова. – Минск, 2004.

СПІС КРЫНІЦ І ЛІТАРАТУРЫ

КРЫНІЦЫ:

1. Анталогія даўняй беларускай літаратуры: XI – першая палова XVIII ст. / навук. Рэд. В.А. Чамярыцкі. – 2-е выд., выпр. – Мінск: Бел. Навука, 2005.
2. Беларускія летапісы і хронікі / уклад. У. Арлоў. – Мінск : Беларускі кнігазбор, 1997.
3. Белоруссия в эпоху капитализма: Сб. док. и материалов: В 2 т. – Минск, 1983;
4. Белоруссия в эпоху феодализма: Сб. док. и материалов: В 4 т. – Минск, 1959–1979.
5. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акадэмія МУС Рэспублікі Беларусі, 2003.
6. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.). – Минск, 2008.
7. Лукашенко, А.Г. Исторический выбор Беларуси: лекция Президента Республики Беларусь в Белорусском государственном университете, Минск, 14 марта 2003 г. / А.Г. Лукашенко. – Минск : БГУ, 2003.
8. Памятники философской и общественно-политической мысли Белоруссии XVII – первой половины XVIII века. – Минск, 1991.
9. Полное собрание русских летописей. – Т. 32. Белорусско-литовские летописи. – М., 1975.
10. Полное собрание русских летописей. – Т. 35. Белорусско-литовские летописи. – М., 1980.
11. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588: Тэкст. Даведнік. Каментарыі. – Мінск, 1989.
12. Хрестоматия по истории Белоруссии: С древнейших времен до 1917 г. / науч. ред. А.П. Игнатенко, В.Н. Сидорцов. – Минск : Изд-во БГУ, 1977.
13. Хрестоматия по истории БССР (1917–1983) / науч. ред. А.П. Игнатенко, В.Н. Сидорцов. – Минск : Университетское, 1984.

ДАВЕДАЧНАЯ ЛІТАРАТУРА:

1. Асветнікі зямлі Беларускай : энцыкл. даведнік/ рэдкал. Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2006.
2. Мысліцелі і асветнікі Беларусі (X–XIX стагоддзі) : энцыкл. давед. / склад. Г.А. Маслыка ; гал. рэд. Б.І. Сачанка. – Мінск : БелЭн, 1995. – 467 с.
3. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6 / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (галоўны рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.
4. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1989.

ПАДРУЧНІКІ І ВУЧЭБНЫЯ ДАПАМОЖНІКІ:

1. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна, 2011.
2. Беларусы: у 12 т. – Т. 1–12. – Мінск, 1998–2012.
3. Великая Отечественная война советского народа (в контексте Второй мировой войны): учеб. пособие / под ред. А.А. Ковалени, Н.С. Сташкевича. – Минск, 2004.
4. Гісторыя Беларускай ССР: У 5 т. – Мінск, 1972–1975.
5. Гісторыя Беларусі: у 2-х ч. Курс лекцый / П.І. Брыгадзін, І.П. Крэнь, І.І. Коўкель і інш. – Мінск, 2000–2002.
6. Гісторыя Беларусі: у 6-ці т. Т. 1–6. – Мінск, 2000–2016.
7. Гісторыя Беларусі: У 2 ч. Ч. 1. Ад старажытных часоў па люты 1917; Ч. 2. Люты 1917–2004 / пад рэд. Я.К. Новіка, Г.С. Марцуля. – Мінск, 2006.
8. Грамадска-палітычнае жыццё ў Беларусі, 1772–1917 гг. – 2-е выд. / А.У. Унучак [і інш.] ; рэдкал.: В.В. Даніловіч (гал. рэд.) [і інш.] ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларуская навука, 2019.
9. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 1: Белорусская государственность: от истоков до конца XVIII в. / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: О.Н. Левко, В.Ф. Голубев ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2018.
10. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 2: Белорусская государственность в период Российской империи (конец XVIII – начало XX в.) А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.В. Смехович, А.В. Унучек, Е.Н. Филатава ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
11. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 3: Белорусская государственность от идеи к национальному государству(1917–1939) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: В.Г. Мазец, Н.В. Смехович, С.А. Третьяк ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019.
12. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 4: Белорусская государственность накануне и в период Великой Отечественной войны и

послевоенного восстановления (1939–1953 гг.) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.Б. Нестерович; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2019

13. История белорусской государственности. В 5 т. Т. 5: Национальная государственность на переломе эпох (вторая половина XX – начало XXI в.) / А.А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: Н.В. Смехович ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Беларуская навука, 2020.

14. Органы местного управления и самоуправления на территории Беларуси (IX век – 30-е годы XX века) : пособие / Э.М. Савицкий [и др.] ; под общ. ред. С.Н. Ходина. – Минск : БГУ, 2019.

15. Основы идеологии белорусского государства: учеб. пособие для вузов / Т.И. Адуло, В.В. Бущик, Г.А. Василевич (и др.) ; под общ. ред. С.Н. Князева, С.В. Решетникова. – Минск, 2004.

ТЭСТАВЫЯ ЗАДАННІ

ВКЛ у складзе РП

1. Падрабязны агляд летапісаў і хронік па гісторыі ВКЛ зроблены ў працы:
 - А. У.Ц. Пашуты
 - Б. П.І. Брыгадзіна
 - В. Я.А. Юхо
 - Г. М.М. Чарняўскага
2. Заканадаўчыя дакументы па гісторыі ВКЛ:
 - А. попісы войска
 - Б. хронікі
 - В. агульназемскія прывілеі
 - Г. пастановы гаспадарскага суда
3. Статуты ВКЛ гэта:
 - А. заканадаўчыя дакументы па гісторыі ВКЛ
 - Б. акты і граматы па гісторыі ВКЛ
 - В. матэрыялы бягучага справаводства ВКЛ
 - Г. апаведальныя крыніцы па гісторыі ВКЛ
4. “Хроніка Вялікага княства Літоўскага і Жамойцкага” змяшчае пераважна звесткі:
 - А. палітычнага характару
 - Б. сацыяльнага характару
 - В. эканамічнага характару
 - Г. сямейна-бытавога характару
5. “Пакта канвента” гэта:
 - А. дакумент па ваеннай гісторыі
 - Б. дакумент па гісторыі заканадаўства
 - В. дакумент па гісторыі рэлігіі
 - Г. дакумент па эканамічнай гісторыі

6. “Гаспадар” у ВКЛ:
- вялікі князь
 - ваеначальнік
 - кіраўнік паведа
 - захавальнік казны
7. Улада Вялікага князя Літоўскага з 1492 г.:
- стала неабмежаванай
 - абмяжоўвалася сеймавымі пастановамі
 - абмяжоўвалася Радай
 - абмяжоўвалася Вярхоўным Трыбуналам
8. У 1540 г. Вялікі князь Літоўскі меў права
- прызначаць шляхцічаў на вышэйшыя пасады без згоды рады
 - распараджацца безкантрольна казнай
 - адмяняць рашэнні прынятыя разам з Радай
 - аб’яўляць вайну любой краіне
9. Да прэрагатыў Вялікага князя адносілася:
- збор “палюддзя”
 - заклучэнне міжнародных пагадненняў
 - збор войска ВКЛ
 - вызначэнне велічыні падаткаў для шляхты на вядзенне вайны
10. Суаднясіце элементы двух мностваў:
- Князь а. кіраўнік вышэйшых органаў улады
 - Сойм б. орган улады арыстаратыі ў ВКЛ
 - Рада в. агульнашляхецкі орган улады ў ВКЛ
 - Праднейшая Рада г. орган улады ў ваяводствах ВКЛ
д. орган улады ў паведах ВКЛ
11. Гродскі суд разглядаў справы:
- шляхты, сялян, мяшчан
 - толькі мяшчан
 - мяшчан і сялян
 - толькі справы шляхты
12. Земскі суд разглядаў справы:
- шляхты
 - гараджан
 - шляхты і мяшчан
 - сялян і мяшчан
13. “Літоўскім Салонам” сучаснікі называлі:
- П. Скаргу
 - М. Сматрыцкага
 - Л. Сапегу
 - С. Канарскага
14. Нават праціўнікі называлі яго “тыранам чалавечых душ”. Гаворка ідзе пра:
- Л. Сапегу
 - П. Скаргу
 - А. Пасевіна

- Г. С. Баторыя
15. Аўтар кнігі “Аб адзінстве царквы божай”:
- А. І. Пацей
 - Б. І. Кунцевіч
 - В. П. Скарга
 - Г. К. Астрожскі
16. Усіх тых, хто не належаў да пануючага ў РП рымска-каталіцкага веравызнання называлі:
- А. дызуніяты
 - Б. дысідэнты
 - В. інсургенты
 - Г. дзівергенты
17. Галоўныя палітычныя погляды А.Філіповіча змешчаны ў творы:
- А. “Псалтыр рыфмаваная”
 - Б. “Дыярыуш”
 - В. “Граматыка славенска”
 - Г. “Масковія”
18. Галоўная праца жыцця А.Алізароўскага:
- А. “Аб палітычнай супольнасці людзей”
 - Б. “Аб адзінстве царквы божай”
 - В. “Аб неіснаванні бога”
 - Г. “Правы дысідэнтаў”
19. У “Маніфэсце Бжоскі” выкладзены погляды:
- А. М. Сматрыцкага
 - Б. А. Алізароўскага
 - В. С. Полацкага
 - Г. Л. Сапегі
20. Вяршыняй асветніцкай дзейнасці С. Канарскага стаў палітычны трактат:
- А. “Правы дысідэнтаў”
 - Б. “Масковія”
 - В. “Аб эфектыўнасці правядзення нарадаў”
 - Г. “Аб дасканалым заканадаўстве”
21. Старабеларускі тэрмін, сінонім паняцця “саслоўе” ў ВКЛ – гэта ...?
22. Часовае аб’яднанне шляхты ў XVIII ст. з мэтай падтрымкі ўзброенай сілай тых ці іншых палітычных патрабаванняў – гэта:
- А. саюз
 - Б. унія
 - В. рокаш
 - Г. федэрацыя
23. Упершую права “ліберум вето” было выкарыстана на сойме РП у:
- А. 1569г.
 - Б. 1600г.
 - В. 1652г.
 - Г. 1673г.

24. Зеслеўладальнікамі ў РП з'яўляліся:
- А. сяляне
 - Б. мяшчане
 - В. шляхта
 - Г. царква
25. Землекарыстальнікамі ў РП з'яўляліся:
- А. сяляне
 - Б. мяшчане
 - В. шляхта
 - Г. царква
26. Уся паўната ўлады ў РП была засяроджана ў руках:
- А. мяшчан і шляхты
 - Б. шляхты
 - В. магнатаў
 - Г. усіх саслоўяў
27. Кароль РП:
- А. абіраўся на агульнадзяржаўным сойме
 - Б. перадаваў уладу па спадчыне
 - В. абіраўся радай
 - Г. прызначаўся прымасам каталіцкай царквы
28. Для грамадства РП у канцы 18 ст. было(а) характэрна:
- А. шляхетная дэмакратыя
 - Б. усенародная дэмакратыя
 - В. аутакратыя
 - Г. дыктатура караля
29. Грамадства РП у 2-ой палове 18 ст. характарызаваўся:
- А. адзінавер'ем
 - Б. шматканфесіянальнасцю
 - В. атэізмам
 - Г. адсутнасцю ўсякай рэлігіі
30. Сяляне РП:
- А. не ведалі прыгоннага права
 - Б. былі запрыгонены
 - В. прымалі ўдзел у кіраванні дзяржавай
 - В. з'яўляліся землеўладальнікамі
31. Мяшчане РП:
- А. абіраліся на агульнадзяржаўны сойм
 - Б. мелі права голасу на сойме
 - В. не дапускаліся да кіравання дзяржавай
 - Г. валадалі зямельнымі латыфундыямі
32. Шляхта РП у 17 ст.:
- А. была адзіным маналітным саслоўем
 - Б. падзялялася на розныя маёмасныя групы
 - В. ужо не служыла ў войску

- Г. была високаадукавана
33. Для дасягнення сваіх палітычных мэт шляхта РП:
- А. стварала канфедэрацыі
 - Б. стварала федэрацыі
 - В. аб'яўляла рокаш
 - Г. адмаўлялася ад шляхецтва
34. Мяшчанства РП:
- А. валодала правам на самакіраванне ў гарадах
 - Б. ніколі не мела права на самакіраванне
 - В. мела права ліквідаваць юрыдыкі
 - Г. з'яўлялася землеўладальнікамі ў дзяржаве
35. Асноўным вытворцам у РП былі:
- А. сяляне
 - Б. мяшчане
 - В. шляхта
 - Г. манастыры
36. Буйнейшая адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка ў РП:
- А. павет
 - Б. волосць
 - В. стан
 - Г. ваяводства
37. Канстытуцыя РП 1791 г.:
- А. адмяняла права “ліберум вето”
 - Б. усталявала абсалютную манархію
 - В. скасавала каталіцкае веравызнанне
 - Г. адмяняла выбарнасць правячай дынастыі
38. Сапраўднай крыніцай багацця яны лічылі зямлю, а сапраўднай прадукцыйнай працай – земляробчую працу. Гаворка ідзе аб:
- А. энцыклапедыстах
 - Б. фізіякратах
 - В. арыстакратах
 - Г. сялянах
39. Ідэі утапічнага сацыялізму знайшлі адлюстраванне ў працах:
- А. С. Зяновіча
 - Б. І. Яленскага
 - В. А. Тызенгаўза
 - Г. І. Храптовіча
40. Найвышэйшая літоўская рада:
- А. часовы рэвалюцыйны ўрад Літвы і Беларусі ў 1794 г.
 - Б. урад Літвы і Беларусі ў складзе РП
 - В. урад Літвы і Беларусі ў складзе РІ
 - Г. урад Літвы і Беларусі ў час французскай акупацыі ў 1812 г.

Беларускія землі ў складзе РІ

1. Буйнейшая адміністрацыйная адзінка Беларусі ў складзе Расійскай імперыі:
 - А. ваяводства
 2. правінцыя
 3. губернія
 4. вобласць
2. Галоўная асоба у губерніях у Беларусі ў першай палове 19 ст.:
 - А. генерал-губернатар
 - Б. губернатар
 - В. ваявода
 - Г. прыстаў
3. Галоўны орган павятовай улады ў п.п. 19 ст.:
 - А. камісарыят
 - Б. ніжні земскі суд
 - В. акалотак
 - Г. земская ўправа
4. Беларуская шляхта пасля далучэння Беларусі да РІ:
 - А. атрымала правы расійскага дваранства
 - Б. была пазбаўлена права на землеўладанне
 - В. была вылучана ў асобую сацыяльную катэгорыю
 - Г. была пераселена ў цэнтральныя губерні РІ
5. У канцы 18 – першай трэці 19 ст. судовая сістэма ў Беларусі:
 - А. была поўнасьцю уніфікавана з расійскай
 - Б. захавала пэўныя адрозненні ад расійскай
 - В. была поўнасьцю ліквідавана
 - Г. была уніфікавана з польскай
6. У грамадзянскім судаводстве ў Беларусі ў першай трэці 19 ст.:
 - А. дзейнічалі нормы Статута ВКЛ
 - Б. дзейнічалі сеймавыя канстытуцыі
 - В. дзейнічалі толькі нормы агульнаімперскіх законаў
 - Г. такога судаводства не было наогул
7. Шляхта ў Беларусі ў п.п. 19 ст. мела права:
 - А. збірацьсходы
 - Б. будаваць уласныя замкі
 - В. абіраць імператара
 - Г. не служыць у войску
8. Расійскае феадальнае грамадства афіцыйна падзялялася на саслоўі:
 - А. дваран
 - Б. мяшчан
 - В. гарадскіх абывацеляў
 - Г. прыгонных сялян
9. Імператар у РІ:
 - А. перадаваў уладу нашчадку

- Б. абіраўся Дзяржаўным саветам
 - В. абіраўся Сенатам
 - Г. абіраўся на усерасійскім дваранскім сходзе
10. Па юрыдычнаму статусу сярод сялян Беларусі ў п.п. 19 ст. вылучаліся:
- А. прыватнаўласніцкія
 - Б. вольныя
 - В. царкоўныя
 - Г. ваяводскія
11. Прывілеяванымі саслоўямі ў РІ з'яўляліся:
- А. дваране
 - Б. мяшчане
 - В. духавенства
 - Г. казённыя сяляне
12. Пасля далучэння да РІ пануючым веравызнанем у Беларусі стала:
- А. каталіцтва
 - Б. праваслоўе
 - В. пратэстантызм
 - Г. іслам
13. У першай палове 19 ст. беларуская шляхта была пераважна:
- А. каталіцкага веравызнання
 - Б. праваслаўнага веравызнання
 - В. пратэстанскага веравызнання
 - Г. іудейскага веравызнання
14. У выніку рэформы 1861 г. знікла катэгорыя сялянства:
- А. вольныя
 - Б. прыватнаўласніцкія
 - В. сельскія абывацелі
 - Г. хутарскія
15. У выніку скасавання прыгоннага права былі ўведзены ў сельскай мясцовасці новыя адміністрацыйныя адзінкі:
- А. воласці
 - Б. сельскія грамады
 - В. паветы
 - Г. станы
16. У другой палове 19 ст. ў Беларусі сталі дзейнічаць:
- А. адвакаты
 - Б. пракуроры
 - В. суддзі
 - Г. прысяжныя зсядацелі
17. Земствы ў Беларусі былі створаны ў:
- А. 1864г.
 - Б. 1884г.
 - В. 1901г.
 - Г. 1911г.

18. Рэкруцкая павіннасць была адменена ў Беларусі ў:
- А. 1864г.
 - Б. 1868г.
 - В. 1874г.
 - Г. 1878г.
19. Гласныя у беларускім горадзе ў 2-ой палове 19 ст. – гэта:
- А. асобы, якія мелі права голасу
 - Б. пеўчыя царкоўнага хору
 - В. дэпутаты гарадской думы
 - Г. гарадскія дзяржаўныя чыноўнікі
20. У выніку буржуазных рэформаў у 2-ой палове 19 ст. у Беларусі:
- А. змянілася саслоўная структура
 - Б. нічога не змянілася у саслоўнай структуры
 - В. знікла дваранства
 - Г. было уведзена усеагульнае выбарчае права
21. Праблему адмены прыгоннага права Валерыян Страйноўскі паставіў у працы:
- А. “Аб пагадненні памешчыкаў з сялянамі”
 - Б. “Пан Тадэвуш”
 - В. “Аб паправе РП”
 - Г. “Утопія”
22. Прапанаваў расійскаму імператару праект аднаўлення ВКЛ:
- А. М.К. Агінскі
 - Б. А. Чартарыйскі
 - В. Я. Снядэцкі
 - Г. Д. Радзівіл
23. “Як бог стварыўшы свет, захоўвае яго, так і людзі павінны кансерваваць тыя сацыяльныя адносіны і інстытуты, якія стварылі” – пісаў у першай трэці 19 ст.:
- А. І. Лабажэўскі
 - Б. А. Міцкевіч
 - В. І. Лялевель
 - Г. І. Дамейка
24. Ідэю аб адзінстве права славянскіх народаў выказваў:
- А. І. Даніловіч
 - Б. Т. Нарбут
 - В. Т. Зан
 - Г. Я. Чачот
25. Перакананым апалагетам феадальна-прыгонніцкіх адносін быў:
- А. Г. Ржавускі
 - Б. І. Галавінскі
 - В. К. Буйніцкі
 - Г. М. Рукевіч

26. Упершыню ў гісторыі беларускай грамадска-палітычнай думкі сфармулявалі ідэю аб існаванні самастойнай беларускай нацыі:
- А. беларускія народнікі
 - Б. беларускія сацыял-дэмакраты
 - В. беларускія пісьменнікі 19 ст.
 - Г. беларускія хрысціянскія дэмакраты
27. Першая нацыянальная партыя радыкальнага накірунку:
- А. БСГ
 - Б. БУНД
 - В. РСДРП
 - Г. ПСР
28. У другой палове 19 ст. у Беларусі сфарміравалася(ўся) новая сацыяльная адзінка:
- А. сялянства
 - Б. пралетарыят
 - В. дваранства
 - Г. духавенства
29. У сацыяльнай структуры ў Беларусі ў 2-ой палове 19 ст. пераважалі(аў):
- А. пралетарыят
 - Б. сялянства
 - В. дваранства
 - Г. мяшчанства
30. У другой палове 19 ст. насельніцтва Беларусі:
- А. было надзелена ўсеагульным выбарчым правам
 - Б. мела уласную канстытуцыю
 - В. не мела палітычных свабод
 - Г. фарміравала заканадаўчую ўладу
31. Выканаўчым адміністрацыйным органам у губерніі была(ло):
- А. губернскае кіраванне
 - Б. казённая палата
 - В. канцэлярыя губернатара
 - Г. земскае самакіраванне
32. Гарадавое палажэнне 1870 г. было заснавана на:
- А. бессаслоўнасці
 - Б. вузкай саслоўнасці
 - В. нацыянальным цензе
 - Г. маёмасным цензе
33. Аўтарам указа аб земскіх установах у Віцебскай, Мінскай і Магілёўскай губерніях ад 1911г. быў:
- А. П. Сталыпін
 - Б. А. Булыгін
 - В. С. Віттэ
 - Г. Л. Ваньковіч
34. Развіццё капіталізму ў Беларусі прывяло да фарміравання:

- А. пралетарыяту
Б. сялянства
В. буржуазіі
Г. святарства
35. Лідэрам ліберальна-памяркоўнай плыні заходнерусізму быў:
А. Я. Лёсік
Б. М. Каяловіч
В. К. Гаворскі
Г. Я. Карскі
36. Дзяржаўная Дума РІ была ўтворана:
А. у выніку Сталыпінскай рэформы
Б. у выніку Маніфеста 17 кастрычніка 1905 г.
В. у выніку рэформ С. Вітэ
Г. у выніку снежаньскага 1905 г. паўстання
37. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г.:
А. адкрыў шлях да самавызначэння Беларусі
Б. дараваў насельніцтву палітычныя свабоды
В. скасоўваў усеагульнае выбарчае права
Г. адкрываў шлях для легальнай партыйнай дзейнасці
38. Пасля кастрычніцкага маніфеста самадзяржаўе эвалюцыянавала ў бок:
А. аўтакратыі
Б. дыктатуры
В. канстытуцыйнай манархіі
Г. дэмакратычнай рэспублікі
39. На пярэдадні першай рускай рэвалюцыі ў Беларусі нелегальна дзейнічалі партыі:
А. “17 кастрычніка”
Б. кадэты
В. БСГ
Г. ПСР
40. У выніку выбараў у першую Дзяржаўную Думу ад Беларусі дэпутатамі сталі прадстаўнікі:
А. БСГ
Б. кадэтаў
В. бальшавікоў
Г. БУНДа

Беларусь у савецкі час

1. Першы Усебеларускі з’езд працаваў у:
А. лістападзе 1917г.
Б. снежні 1917г.
В. студзені 1918г.
Г. лютым 1917г.

2. Абвяшчэнне БНР адбылося:
 - А. 21 лютага 1918г.
 - Б. 1 сакавіка 1918г.
 - В. 9сакавіка 1918г.
 - Г. 25 сакавіка 1918г.
3. Маніфест аб стварэнні ССРБ быў абвешчаны:
 - А. 25 снежня 1918г.
 - Б. 30 снежня 1918г.
 - В. 1 студзеня 1919г.
 - Г. 5 студзеня 1919г.
4. Юрыдычна-прававое афармленне факта стварэння ССРБ адбылося:
 - А. на першым Усебеларускім з'ездзе
 - Б. на першым Усебеларускім з'ездзе Саветаў
 - В. на першым з'ездзе кампартыі Беларусі
 - Г. на першым з'ездзе саветаў СССР
5. Вышэйшы орган улады Беларусі, згода Канстытуцыі 1919 г:
 - А. савет міністраў
 - Б. з'езд Саветаў
 - В. ЦВК з'езда Саветаў
 - Г. Прэзідыум ЦВК
6. Савет Народных Камісараў ССРБ быў створаны ў:
 - А. студзені 1919г.
 - Б. снежні 1919г.
 - В. студзені 1920г.
 - Г. снежні 1920г.
7. Першым кіраўніком СНК ССРБ стаў:
 - А. А. Чарвякоў
 - Б. І. Адамайціс
 - В. В. Кнорын
 - Г. З. Жылуновіч
8. Другая Канстытуцыя БССР была зацверджана ў:
 - А. 1924г.
 - Б. 1925г.
 - В. 1926г.
 - Г. 1927г.
9. Першая Канстытуцыя ў Савецкай Беларусі была прынята ў:
 - А. 1917г.
 - Б. 1918г.
 - В. 1919г.
 - Г. 1920г.
10. Першым старшынёй СНК БССР, пасля зацвярджэння Канстытуцыі 1927г., стаў:
 - А. М. Галадзед
 - Б. І. Адамовіч

- В. А. Баліцкі
Г. З. Прышчэпаў
11. Старшынёй СНК БССР у 1927-1937гг. быў:
А. М. Галадзед
Б. І. Адамовіч
В. А. Баліцкі
Г. З. Прышчэпаў
12. Выбары дэпутатаў з'езда Саветаў, згодна Канстытуцыі 1927 г., былі
А. прамымі
Б. шматступенчатымі
В. іх не выбіралі, а прызначалі
Г. саветаў, па Канстытуцыі 1927 г., не было
13. Упершыню сталіца БССР была названа ў Канстытуцыі:
А. 1919г.
Б. 1927г
В. 1937г
Г. 1978г.
14. Выбарчым правам, згодна Канстытуцыі 1927 г., валодалі:
А. усе грамадзяне БССР
Б. тыя, хто жыве на працоўныя даходы
В. толькі служачыя
Г. толькі члены Камуністычнай партыі
15. Усебеларускі з'езд Саветаў, як вышэйшы орган улады на тэрыторыі БССР, быў ліквідаваны ў
А. 1919г.
Б. 1924г.
В. 1927г.
Г. 1937г.
16. У адпаведнасці з Канстытуцыяй 1937 г. вышэйшым органам улады ў БССР быў зацверджаны:
А. з'езд Саветаў
Б. СНК БССР
В. Вярхоўны Савет
Г. ЦВК
17. Прамыя выбары дэпутатаў у БССР былі ўведзены ў:
А. 1919г.
Б. 1924г.
В. 1927г.
Г. 1938г.
18. Абмежаванні ў выбарчым праве для грамадзян БССР былі ліквідаваны пасля зацвярджэння Канстытуцыі:
А. 1919г.
Б. 1927г.
В. 1937г.

- Г. 1978г.
19. Першым старшынёй Вярхоўнага Савета БССР стаў(ла)
- А. Д. Валковіч
 - Б. Н. Грэкава
 - В. А. Кавалёў
 - Г. П. Панамарэнка
20. Першае узбуджэнне тэрыторыі БССР адбылося ў:
- А. 1920г.
 - Б. 1922г.
 - В. 1924г.
 - Г. 1926г.
21. У выніку сацыяльнай трансфармацыі ў вёсцы к 1939 г. з'явіліся:
- А. кулакі
 - Б. батракі
 - В. звеннявыя
 - Г. брыгадзіры
22. У выніку сацыяльнай трансфармацыі грамадства ў Беларусі у к. 1930-х гадоў:
- А. з'явілася інтэлігенцыя
 - Б. асноўная маса інтэлігенцыі засяродзілася ў вёсцы
 - В. назіраўся нізкі узровень падрыхтоўкі кадраў
 - Г. колькасна вырасла наменклатурная сетка
23. У к. 1930-х гадоў беларускае насельніцтва пражывала пераважна:
- А. у гарадах
 - Б. мястэчках
 - В. вёсках
 - Г. пасёлках
24. У 1920-1930-х гг. насельніцтва Беларусі:
- А. не змянілася колькасна
 - Б. перажыло сацыяльную трансфармацыю
 - Б. значна вырасла колькасна
 - Г. страціла значную частку інтэлігенцыі
25. Палітычнае жыццё ў 1920-х гадах характарызувалася:
- А. усталяваннем аднапартыйнасці
 - Б. фарміраваннем многапартыйнасці
 - В. умацненнем уздзеяння КПБ(б) на усе сферы жыцця
 - Г. дэмакратызацыяй
26. Грамадска-палітычная сітуацыя ў БССР у 1930-х гг. характарызувалася:
- А. дэмакратызацыяй грамадства
 - Б. чысткамі ў партыйных арганізацыях
 - В. беларусізацыяй
 - Г. дабрабытам насельніцтва
27. Грамадска-палітычная сітуацыя ў Заходняй Беларусі характарызувалася:
- А. апалячваннем

- Б. паспяховым развіццём беларускай культуры
 - В. рэлігійнай нецярпімасцю
 - Г. рэлігійнай талерантнасцю
28. Палітычная сітэма міжваеннай Польшчы характарызувалася:
- А. шырокімі магчымасцямі для нацыянальных меньшасцяў
 - Б. рэжымам санацыі
 - В. праследаваннем апазіцыі
 - Г. курсам на беларусізацыю
29. У гады Вялікай Айчыннай вайны беларускія калабаранты стварылі:
- А. Беларускаю народную самапомач
 - Б. Саюз вызвалення Беларусі
 - В. “Бацькаўшчыну”
 - Г. Беларускаю краёвую абарону
30. Фашысцкія акупанты ў Беларусі:
- А. свядома садзейнічалі нацыянальнаму адраджэнню
 - Б. выкарыстоўвалі калабарацыяністаў у сваіх палітычных мэтах
 - В. адраділі беларускую дзяржаўнасць
 - Г. выкарыстоўвалі матэрыяльныя рэсурсы Беларусі
31. Беларуская дыяспара ў гады ВОВ:
- А. палярызавалася
 - Б. аднадушна выступіла ў падтрымку немцаў
 - В. пашырылася за кошт былых ваеннапалонных і нямецкіх дэпартацый насельніцтва Беларусі
 - Г. часткова вярнулася на акупаваную тэрыторыю Беларусі
32. Савет Народных камісараў быў пераўтвораны ў Савет Міністраў БССР у:
- А. 1945г.
 - Б. 1946г.
 - В. 1947г.
 - Г. 1948г.
33. У 1960-1980-х гг. вышэйшым выканаўчым органам БССР з’яўляўся
- А. Вярхоўны Савет
 - Б. Савет Міністраў
 - В. ЦК КПБ
 - Г. Прэзідыум Вярхоўнага Савета
34. Згодна Канстытуцыі БССР 1978 г. кіруючай і накіроўваючай сілай савецкага грамадства вызначалася(ліся,ўся):
- А. КПБ
 - Б. Савет Міністраў
 - В. Вярхоўны Савет
 - Г. прафсаюзы
35. Канстытуцыя 1978 г. вызначалася як:
- А. Канстытуцыя перамогшага сацыялізму
 - Б. Канстытуцыя развітога сацыялізму
 - В. Канстытуцыя камуністычнага грамадства

- Г. Канстытуцыя пераходнага перыяду
36. У гады “перабудовы” была адноўлена дзейнасць:
- А. з’ездаў кампартыі
 - Б. з’ездаў Саветаў
 - В. з’ездаў беларускай дыяспары
 - Г. з’ездаў нацыянальных меньшасцяў
37. “Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце БССР была прынята ў:
- А. 1989г.
 - Б. 1990г.
 - В. 1991г.
 - Г. 1992г.
38. Апошняя Канстытуцыя БССР была прынята ў:
- А. 1976г.
 - Б. 1977г.
 - В. 1978г.
 - Г. 1979г.
39. Пачаткам аднаўлення шматпартыйнай сістэмы ў БССР лічыцца:
- А. стварэнне БНФ “Адраджэнне”
 - Б. прыняцце апошняй Канстытуцыі
 - В. аднаўлення дзейнасці з’ездаў Саветаў
 - Г. пачатак “палітыкі перабудовы”
40. Галіновы прынцып кіравання прамысловасцю быў заменены ў 2-ой палове 1950-х гг.:
- А. тэрытарыяльным
 - Б. партыйным
 - В. рыначным
 - Г. рэспубліканскім

Рэспубліка Беларусь у 1991–2020 гг.

1. БССР была перайменавана ў Рэспубліку Беларусь:
- А. 19 ліпеня 1991г.
 - Б. 19 жніўня 1991г.
 - В. 19 верасня 1991г.
 - Г. 19 кастрычніка 1991г.
2. Бел-чырвона-белы сцяг і герб “Пагоня” былі зацверджаны ў якасці дзяржаўных сімвалаў РБ у:
- А. 1991г.
 - Б. 1992г.
 - В. 1993г.
 - Г. 1994г.
3. Канстытуцыя РБ была прынята Вярхоўным Саветам:
- А. 15 студзеня 1994г.
 - Б. 15 лютага 1994г.

- В. 15 сакавіка 1994г.
Г. 15 красавіка 1994г.
4. А.Г. Лукашэнка быў абраны Прэзідэнтам РБ:
А. 10 сакавіка 1994г.
Б. 10 чэрвеня 1994г.
В. 10 ліпеня 1994г.
Г. 10 жніўня 1994г.
5. Новыя Дзяржаўны сцяг і герб РБ былі запыняты на рэферэндуме ў РБ:
А. 1993г.
Б. 1994г.
В. 1995г.
Г. 1996г.
6. Новая рэдакцыя Канстытуцыі РБ была прынята на рэферэндуме ў:
А. 1994г.
Б. 1995г.
В. 1996г.
Г. 1997г.
7. У 1993 г. вышэйшым заканадаўчым органам РБ з'яўляўся:
А. Вярхоўны Савет
Б. Нацыянальны сход
В. Палата прадстаўнікоў
Г. Савет Рэспублікі
8. У 1997 г. вышэйшым заканадаўчым органам РБ з'яўляўся(лася):
А. Вярхоўны Савет
Б. Нацыянальны сход
В. Палата прадстаўнікоў
Г. Савет Рэспублікі
9. Руская мова стала роўная па статус у з беларускай у РБ з:
А. 1994г.
Б. 1995г.
В. 1996г.
Г. 1997г.
10. Першы Усебеларускі сход адбыўся ў:
А. 1994г.
Б. 1995г.
В. 1996г.
Г. 1997г.
11. Прыкметы незалежнай дзяржавы:
А. наяўнасць насельніцтва
Б. наяўнасць уласнай фінансавай сістэмы
В. наяўнасць незалежнай царквы
Г. наяўнасць узброеных сіл
12. Да адмоўных тэндэнцый у асяроддзі сучаснай моладзі можна аднесці
А. аслабленне цікаўнасці да грамадска-карыснай дзейнасці

- Б. абясцэньванне ў свядомасці моладзі сумленнай працы за кошт рэкламы хуткага ўзбагачэння
- В. імкненне да пабудовы уласнай сям'і
- Г. імкненне пачэсным шляхам зрабіць кар'еру
13. У 2004г. у выніку рэферэндуму:
- А. былі ўнесены змены ў Канстытуцыю РБ
- Б. заключаны саюзна дагавор Расіі і РБ
- В. адбыўся першы Усебеларускі народны сход
- Г. адбыліся чарговыя выбары Прэзідэнта РБ
14. Рэспубліка Беларусь трансфармуецца ў бок:
- А. сацыяльна арыентаванай дзяржавы
- Б. парламетскай рэспублікі
- В. аграрнай дзяржавы
- Г. прававой дзяржавы
15. Для грамадства ў Рэспубліцы Беларусь характэрна:
- А. высокі ўзровень адукацыі
- Б. сацыяльная безабароннасць
- В. перавага сельскага насельніцтва
- Г. прававая безабароннасць
16. Для грамадства ў Рэспубліцы Беларусь характэрна:
- А. сацыяльная актыўнасць
- Б. штогадовы дэмаграфічны рост
- В. перавага шматдетных сем'яў
- Г. актыўны ўдзел у партыйным жыцці
17. У першыя дзесяцігоддзі 21 стагоддзя ў РБ:
- А. створана шырокая сетка палітычных партый і рухаў
- Б. праяўляўся палітычны нігілізм
- В. дэпутатаў парламента выбіралі па партыйных спісах
- Г. з'явілася і дзейнічае грунтоўная апазіцыя
18. У першыя дзесяцігоддзі 21 стагоддзя вучоныя РБ распрацоўвалі:
- А. праблему беларускай дзяржаўнасці
- Б. праблему беларускай ідэалогіі
- В. праблему парламетскай формы кіравання
- Г. праблему станаўлення і развіцця першабытнага грамадства ў Еўропе
19. У Рэспубліцы Беларусь выбары дэпутатаў ў палату прадстанікоў праводзяцца па:
- А. мажарытарнай сістэме
- Б. прапарцыянальнай сістэме
- В. змешанай сістэме
- Г. аднамандатным акругам
20. Згодна Канстытуцыі Рэспубліка Беларусь:
- А. парламетская рэспубліка
- Б. прэзідэнтская рэспубліка
- В. манархічная дзяржава

- Г. канстытуцыйная манархічная дзяржава
21. Беларускія вучоныя ў першыя дзесяцігоддзі распрацоўвалі:
- А. праблему сацыяльна-арыентаванай дзяржавы
 - Б. праблему развіцця капіталізму
 - В. праблему сацыяльнай трансфармацыі грамадства ў РБ
 - Г. праблему маёмаснага расслаення ў грамадстве
22. Прэзідэнт РБ абіраецца на:
- А. 3 гады
 - Б. 4 гады
 - В. 5 гадоў
 - Г. 6 гадоў
23. Парламент РБ абіраецца на:
- А. 3 гады
 - Б. 4 гады
 - В. 5 гадоў
 - Г. 6 гадоў
24. Савет Рэспублікі абіраецца:
- А. па мажарытарнай сістэме
 - Б. змешанай
 - В. прапарцыянальнай
 - Г. рэгіянальнымі дэпутатамі саветаў
25. Рэспубліка Беларусь:
- А. унітарная дзяржава
 - Б. федэратыўная дзяржава
 - В. канфедэратыўная дзяржава
 - Г. саюзная дзяржава
26. Адзінай крыніцай дзяржаўнай улады і носьбітам суверэнітэту ў РБ з'яўляецца:
- А. народ
 - Б. прэзідэнт
 - В. парламент
 - Г. савет міністраў
27. Вышэйшая заканадаўчая ўлада ў абласцях РБ належыць:
- А. абласным саветам
 - Б. абласным выканаўчым камітэтам
 - В. міністэрствам
 - Г. прафсаюзам
28. Вышэйшая заканадаўчая ўлада ў гарадах РБ належыць:
- А. гарадскім саветам
 - Б. гарадскім выканаўчым камітэтам
 - В. міністэрствам
 - Г. прафсаюзам
29. Дзяржаўная ўлада ў РБ падзяляецца на:
- А. заканадаўчую

- Б. выканаўчую
 - В. судовую
 - Г. партыйную
30. Дзяржаўнай(мі) мовай(мі) у РБ з'яўляецца:
- А. беларуская
 - Б. руская
 - В. беларуская і руская
 - Г. беларуская, руская і украінская
31. Згодна Канстытуцыі ў РБ уласнасць можа быць:
- А. прыватнай
 - Б. дзяржаўнай
 - В. кааператыўнай
 - Г. змешанай
32. Выбары дэпутатаў Палаты Прадстаўнікоў праводзяцца
- А. 1 раз у 4 гады
 - Б. 1 раз у 5 гадоў
 - В. 2 разы у 4 гады
 - Г. 2 разы ў 5 гадоў
33. Вышэйшы заканадаўчы орган у РБ на ўзроўні сельскага пасялення:
- А. сельскі савет
 - Б. старшыня сельсавета
 - В. выканкам сельсавета
 - Г. сакратар сельсавета
34. Прэзідэнт у РБ:
- А. галава дзяржавы
 - Б. гарант Канстытуцыі
 - В. выбіраецца на 4 гады
 - Г. выбіраецца на 7 гадоў
35. Парламент РБ:
- А. складаецца з 2-х палат
 - Б. прадстаўнічы орган дзяржавы
 - В. выканаўчы орган дзяржавы
 - Г. складаецца з 3-х палат
36. Цэнтральны орган дзяржаўнага кіравання ў РБ:
- А. Савет Міністраў
 - Б. Вярхоўны Савет
 - В. Нацыянальны сход
 - Г. Савет Рэспублікі
37. Грамадства ў РБ:
- А. сацыяльна аднароднае
 - Б. шматнацыянальнае
 - В. палярызаванае
 - Г. пераважна асацыяльнае

38. Грамадства ў РБ:
- А. пераважна талерантнае
 - Б. верацярпімае
 - В. пасіўнае
 - Г. гіперактыўнае
39. Беларускія ўлады арыентуюцца на міжнароднай арэне на:
- А. шматвектарную палітыку
 - Б. аднавектарную палітыку
 - В. ірацыянальную палітыку
 - Г. нацыянальную палітыку
40. Мясцовае кіраванне ў РБ ажыццяўляецца праз:
- А. мясцовыя Саветы
 - Б. распарадчыя і выканаўчыя органы
 - В. адпаведныя міністэрства
 - Г. указы Прэзідэнта

Репозиторий ВГУ

ПЫТАННІ ДА ЭКЗАМЕНУ

1. Мэты, задачы курса. Крыніцы і гістарыяграфія курса.
2. Дзяржаўны лад ВКЛ і яго асаблівасці ў новы час.
3. Станаўленне і развіццё феадальнага грамадства Вялікага княства Літоўскага ў XVI–XVIII ст.
4. Палітычныя і сацыяльныя пытанні і іх абмеркаванне ў грамадскай думцы XVI–XVIII ст.
5. Адміністрацыйны падзел. Змены ў органах улады. Органы кіравання ў губернях, паветах і валасцях у першай палове XIX ст.
6. Сацыяльная і нацыянальна-рэлігійная структура насельніцтва ў першай палове XIX ст. Яе асаблівасці.
7. Ідэі культурна-нацыянальнага адраджэння ў літаратуры першай паловы XIX ст.
8. Вышэйшыя органы ўлады ў Расійскай імперыі ў другой палове XIX ст. Губернскія, павятовыя, валасныя органы ўлады.
9. Ваенная, школьная, цэнзурная, судовая, гарадскога самакіравання рэформы ў РІ: іх прычыны, сутнасць і асаблівасці рэалізацыі ў Беларусі.
10. Асаблівасці персанальнага складу ўладных структур у Беларусі. Нацыянальна-рэлігійная палітыка царскага ўрада у Беларусі ў другой палове XIX ст.
11. Фарміраванне сацыяльнай структуры буржуазнага грамадства, незавершанасць гэтага працэсу ў Беларусі.
12. Дваранства. Пралетарыят. Сялянства. Сацыяльна-класавыя асаблівасці станаўлення беларускай нацыі.
13. Фарміраванне нацыянальнай ідэі ў канцы XIX – пачатку XX ст. (Ф. Багушэвіч, Я. Лучына, А. Гурыновіч). Часопіс “Гоман” з праграмай федэратыўнай незалежнасці Беларусі.
14. Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё ў творчай спадчыне ідэолагаў нацыянальнага адраджэння (Іван і Антон Луцкевічы, М. Багдановіч, В. Ластоўскі, М. Доўнар-Запольскі, Я. Лёсік).
15. Змены у сістэме ўлады. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. Саветы. Дзяржаўная Дума і яе паўнамоцтвы. Дэпутаты ад беларускіх губерняў у I, II, III і IV Дзяржаўных Думах.
16. Земская рэформа і яе асаблівасці ў Беларусі.
17. Лютаўская буржуазная рэвалюцыя. Двоеўладдзе. Стварэнне і дзейнасць новых уладных структур у Беларусі. Саветы і органы ўлады Часовага ўрада.

18. Сацыяльны і нацыянальны склад насельніцтва Беларусі ў пачатку ХХ ст.
19. Усталяванне савецкай улады ў Беларусі. Утварэнне і дзейнасць Абласнога Выканаўчага камітэта Савета рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў Заходняй вобласці і фронту (Аблвыкамзах) і СНК Заходняй вобласці. Адміністрацыйны падзел. Мясцовыя органы ўлады.
20. ССРБ і ЛітБел і іх уладныя чыннікі. Канстытуцыя ССРБ. Тэрыторыя і адміністрацыйны падзел. БССР у палітычнай сістэме СССР.
21. Узбуджэнне БССР. Новы адміністрацыйны падзел. Канстытуцыя БССР 1927 г. Палітычныя абмежаванні у дачыненні асобных катэгорый насельніцтва. Уладныя структуры і іх паўнамоцтвы. Месца КП(б)Б ў палітычнай сістэме БССР.
22. Канстытуцыя БССР 1937 г. і сістэма ўлады. Палітычныя правы і палітычныя рэпрэсіі ў БССР.
23. Арганізацыя ўлады ў Заходняй Беларусі ў 1921–1939 гг.
24. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Сістэма акупацыйнай улады яе органаў. Партызанскія зоны: арганізацыя ўлады і жыццядзейнасці.
25. Змены ў сацыяльным складзе грамадства. Пралетарыят як сацыяльная база новай улады. Сялянства ў палітычнай дактрыне Савецкай улады. Былыя буржуа ў новых гістарычных умовах. Інтэлігенцыя. Эміграцыя з Савецкай Беларусі.
26. Палітычныя партыі і іх лёс у Савецкай Беларусі. Стварэнне КП(б)Б. Новыя грамадскія арганізацыі. Узвышэнне ролі жанчыны ў грамадскім жыцці Савецкай Беларусі. Сацыялістычнае спароніцтва. “Ворагі” новага грамадства і спосабы барацьбы з імі.
27. Сацыяльная структура грамадства Заходняй Беларусі ў 1921–1939 гг. Беларускія палітычныя партыі і грамадскія арганізацыі ЗБ ў палітычнай сістэме Польскай дзяржавы. Эміграцыя.
28. Грамадства ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Умовы жыцця і выжывання. Патрыятызм і калабарацыя у Беларусі.
29. Умацаванне адміністрацыйна-каманднай сістэмы ў пасляваенны час. Формы і метады дзейнасці савецкіх органаў улады. П. К. Панамарэнка. М. І. Гусараў. М. С. Патолічаў. Стварэнне і дзейнасць палітаддзелаў у заходніх абласцях. Падатковая палітыка ў вёсцы.
30. “Хрушчоўская адліга”. Спробы абнаўлення адміністрацыйна-каманднай сістэмы. Пашырэнне правоў саюзных рэспублік. Узбуджэнне

абласцей. Перабудова партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый паводле вытворчага прынцыпу (прамысловыя і сельскія). Скарачэнне сельскіх раёнаў.

31. Асаблівасці палітычнай сістэмы БССР ў гады “застою”. К. Мазураў, П. Машэраў. Канстытуцыя БССР 1978 г. Улада паводле асноўнага закона.

32. Курс на ўдасканаленне сацыялізму. Рэфармаванне палітычнай сістэмы. I з'езд народных дэпутатаў СССР. Выбары ў Вярхоўны Савет БССР (1990). Палітычны крызіс у СССР і асаблівасці яго праяўлення ў Беларусі.

33. Асноўныя тэндэнцыі развіцця савецкага грамадства ў 1945–1991 гг.

34. Наданне Дэкларацыі аб суверэнітэце БССР статуса канстытуцыйнага закона. Абвяшчэнне Рэспублікі Беларусь і ўвядзенне новай дзяржаўнай сімволікі. Перамены ў сістэме органаў улады і кіравання ў сувязі з абвяшчэннем незалежнасці рэспублікі

35. Канстытуцыя 1994 г. Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у 1994г. Рэфармаванне сістэмы выканаўчай і заканадаўчай улады. Рэферэндумы 1995, 1996 і 2004гг.

36. Сучасная структура ўлады ў Рэспубліцы Беларусь.

37. Сацыяльная структура і асаблівасці развіцця грамадства ў Рэспубліцы Беларусь у 1991–2021 гг.

38. Развіцце гістарычнай думкі. Абмярканне пытанняў дзяржаўнай ідэалогіі ў грамадскай думцы. Канцэпцыя сацыяльна-арыентаванай дзяржавы.

Вучэбнае выданне

**УЛАДА І ГРАМАДСТВА Ё БЕЛАРУСІ
Ё НОВЫ І НАВЕЙШЫ ЧАС**

Метадычныя рэкамендацыі

Складальнік

ПАРХІМОВІЧ Мікалай Мікалаевіч

Тэхнічны рэдактар

Г.У. Разбоева

Камп'ютарны дызайн

А.У. Табанюхава

Падпісана ў друк 2021. Фармат 60x84^{1/16}. Папера афсетная.

Ум. друк. арк. 3,02. Ул.-выд. арк. 2,03. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне – установа адукацыі
“Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі ў якасці выдаўца,
вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў

№ 1/255 от 31.03.2014.

Надрукавана на рызографе ўстанова адукацыі

“Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”.

210038, г. Віцебск, Маскоўскі праспект, 33.